

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2017. október 18.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**T**”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „**K**”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (**K1**) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (**K1**) és a konkrét (**K2**) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (**K2**) és a hosszú esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Kereszténység (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) egyetlen / teremtő / mindenható *(Elfogadható még a monoteizmusra való utalás.)*
 b) fia van (Jézus) / három személy (Szentháromság) / Jézus is Isten
 c) halhatatlan (lélek) / túlvilági élet;
 bűnbocsánat / megbocsátás (Istentől);
 mennyország / feltámadás / kárhozat / pokol. *(A pontosvesszővel elválasztott válaszlelemek közül bármelyik kettő, bármilyen sorrendben elfogadható.)*
(A helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)

2. Középkori uradalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 5.
 b) 2.
 c) 6.
 d) 1.

3. Hunyadi Mátyás (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

a)

1.	2.	3.
C	A	B

(Helyes sorrend esetén: 1 pont.)

- b) B
 c) országgyűlés / rendi gyűlés

4. Angol alkotmányos monarchia (Elemenként 1 pont, összesen 8 pont.)

- a) A, C, D
 b) bírói (hatalom) / bíraskodás / igazságszolgáltatás *[Elfogadható még: (független) bíróság.]*
 c) (felelős) kormány *(Elfogadható még: kabinet.)*
 d) Közvetett demokráciával / képviseleti rendszerrel érvényesül. / A nép képviselőkre ruházza a hatalmát. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
 e) Közvetlen demokráciával érvényesül. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
 f) 1.

5. Törökellenes küzdelmek (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) végvár(at)
 b) Buda, Nándorfehérvár *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatóak.)*
 c) 3.

6. A XIX. század eszméi (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) 2., 3.
 b) 1., 2.
 c) 1., 3.
(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatóak.)

7. Áprilisi törvények (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) C, D *(A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatóak.)*
 b) A
 c) D
-

8. Nácizmus (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 3.
- b) 2.
- c) 1.
- d) 2.

9. Magyar gazdaság az 1920-as években (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) termelőeszközök
- b) (A trianoni békében) jelentős hegyvidéki területeket / nyersanyaglelőhelyeket csatoltak el. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) 3.
- d) Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása / a közös vámterület megszűnése / a vámhatárok létrejötte miatt. *vagy A védővámok miatt. vagy Magyarország és a szomszédos országok rossz viszonya miatt. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

10. Környezetszennyezés (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

- a) (globális) felmelegedés / üvegházhatás *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- b) szállítás, közlekedés, fűtés, növénytermesztés, műanyaggyártás, mezőgazdasági termelés, ipari termelés *(Bármelyik két válasz, bármilyen sorrendben elfogadható. A helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)*
- c) 2.
- d) Attól függ, hogy milyen lassan / gyorsan / sebességgel halad / milyen a forgalom / mennyit áll menet közben. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

11. Csehszlovák–magyar lakosságcsere (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Kérdés	csehszlovák	magyar	mindkettő	egyik sem
a) Melyik állam polgárait érintette a lakosságcsere?			X	
b) Melyik félnek állt jogában a másik országában szabadon tevékenykedni a lakosságcserevel kapcsolatban?	X			
c) Melyik félnek állt jogában az egyes személyek áttelepülésének ellenzése?	X			

- d) Háborús bűnösnek nyilvánították őket. / A kollektív bűnösség elvét alkalmazták velük szemben. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

12. Háztartások pénzügyei (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

- a) 4.
- b) nagyobb
- c) 3.

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Első ipari forradalom

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a textilipar húzóágazattá válását mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Elhelyezi időben az első ipari forradalom kezdetét vagy kiterjedését (XVIII. század második fele, XIX. század első fele), és megemlíti, hogy a folyamat Angliából indult.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. ipari forradalom, gyár, textilipar, húzóágazat.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzít egy lényeges tény a táblázatból (pl. a találmányok növelték a gyártás sebességét, a fonás és a szövés területén is születtek találmányok), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a fonás és a szövés találmányai kölcsönösen ösztönözték / feltételezték egymást, ezek révén kialakulhatott az olcsó tömegtermelés, a gépesítéssel szorította ki az angol textil az indiait a piacról).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tény a textiliparral kapcsolatban (pl. alapanyaga ekkor már elsősorban a gyapot / pamut volt, piaca a népesség / vásárlóerő növekedésével nőtt, nem igényelt jelentős szaktudást / nagy összegű befektetést, hagyományosan fejlett volt Angliában), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gyapot Indiából / Amerikából érkezett, fejlődése fellendítette a kereskedelmet, a termelés további növelése érdekében megérte gépesíteni, sok munkaerő állt rendelkezésre – pl. a népességnövekedés miatt / a mezőgazdaságból / a bekerítések miatt, egyszerű volt vállalkozást indítani).	0–3
	E2 Rögzíti a gőzgép megjelenését a textiliparban, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az addigi emberi / állati / vízi energiát váltotta, megsokszorozta a termelést, a vasgyártás fejlődése tette lehetővé / ösztönözte a vasgyártás fejlődését, megszüntette a textilipar helyhez kötöttségét, a manufaktúrák gépesítésével létrejöttek a gyárak, a vasút lehetővé tette az olcsó szárazföldi szállítást).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. Sztálini terror

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a terror működését mutatja be a sztálini diktatúra időszakában. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy lényeges kronológiai adatot a témához kapcsolódóan (pl. a Szovjetunió létrejötte: 1922, Sztálin pártfőtitkárrá választása: 1922, Lenin halála: 1924, az egyszemélyi diktatúra kiépülése az 1930-as évekre), és megállapításai a Szovjetunióra vonatkoznak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. diktatúra, terror, koncepció per, bolsevik / kommunista.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás lényegét (pl. a párt egyes tagjait / korábbi vezetőit a bolsevik forradalom / a szocialista rendszer / a Szovjetunió elárulásával / a burzsoák / fasiszták kiszolgáltatásával vádolták), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Sztálin tisztogatásokat hajtott végre a párton belül, a perek Sztálin egyszemélyi hatalmának kiépítését / megerősítését szolgálták, Trockij elmenekült a Szovjetunióból, sokakat kivégeztek / megöltek, koncepció per zajlottak).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy tényt a terror végrehajtásával kapcsolatban (pl. végrehajtója a politikai rendőrség – GPU, OGPU, NKVD – volt, jellemző eszköze a koncepció per volt, sokakat bírósági ítélet nélkül hurcoltak el / öltek meg, Gulagokat / munkatáborokat hoztak létre), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. semmibe vették az alapvető emberi jogokat, totális diktatúra épült ki, a vádakat hamis bizonyítékokkal / hamis tanúkkal / kínzással kicsikart vallomásokkal támasztották alá, a munkatáborok munkaerőt biztosítottak az erőltetett iparosítás számára).	0–3
	E2 Rögzít egy tényt a terrornak – a forrásban nem említett – áldozataira vonatkozóan (pl. elhurcolták a kulákokat / a kolhozosításnak ellenálló parasztokat, Sztálin tisztogatásokat hajtott végre a hadsereg vezetésében, etnikai tisztogatásokat hajtottak végre, az egyház is a terror célpontja volt, a terrornak bárki áldozatává válhatott), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kulákokat vádolták az éhínség miatt, megfélemlítették a parasztokat a kollektivizálás érdekében, a tisztogatások jelentősen meggyengítették a hadsereget, ideológiai alapon üldözték az „osztályidegeneket”, a besúgásnak jelentős szerepe lett, a terrornak több tízmillió áldozata volt).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. Magyarország népessége (XVIII. század)**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a XVIII. századi Magyarországon lezajlott demográfiai és etnikai változásokat mutatja be. Ismerteti a változások háttérében álló népességmozgások (betelepítés, betelepülés, belső vándorlás) fő jellemzőit. Rávilágít a jelentős népességnövekedésre. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Utal a téma valamely előzményére a népességpusztulással összefüggésben (pl. a török hódoltság időszaka, a visszafoglaló háborúk, a Rákóczi-szabadságharc).	0–2
	T2 Említi a téma valamely térbeli elemét (a betelepítések / betelepülések / belső vándorlás valamely jellemző iránya / célpontja: pl. Temesköz, Határőrvidék, Erdély, Alföld).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. népesség, népszámlálás, nemzetiség, betelepítés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. népességpusztulás, természetes szaporodás, etnikai viszonyok, belső vándorlás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a térképvázlat alapján (pl. a legnagyobb népsűrűség az északnyugati országrészben / Dél-Erdélyben volt, a legkevésbé népesek a középső / az alföldi területek / a Délvidék voltak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez meghatározta a belső vándorlás irányait, a legnagyobb népességpusztulás a hódoltsági / a visszafoglaló háborúk által leginkább érintett területeken volt, a XVIII. század folyamán kiegyenlítettebbé vált a népesség eloszlása).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a telepések szabad költözési joggal rendelkeztek, a telepések egyezséget kötöttek földesurukkal letelepedésük feltételeiről, a telepések vándoroltak az országon belül), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a telepések oda vándoroltak, ahol kedvezőbb feltételeket biztosítottak számukra, a földesurak kedvezményekkel csalogatták a jobbágyokat birtokaikra, a szlovákok az Alföld felé vándoroltak).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. II. József fontosnak tartotta a népesség növelését, népszámlálást rendelt el), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a népességnövekedés gyarapította az uralkodó / az állam bevételeit, a népszámlálás elősegítette a gazdasági / katonai tervezést, háttérében a felvilágosodás eszméje húzódott meg, ez volt az első népszámlálás Magyarország történetében).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a jelentős népességnövekedést, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. fő okai a betelepítések és betelepülések voltak, a betelepülők mellett a magas természetes szaporodás / az életszínvonal javulása is hozzájárult, a török korban összességében nagyjából stagnált a népesség, a XVII. század végén / és a XVIII. század elején népességpusztulás történt, a század elején pestisjárvány dült).	0–3
	E2 Rögzíti a svábok / németek betelepítését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az udvar és a földesurak szervezték, kedvezményeket kaptak, gyakran előre felépített falvakba érkeztek, betelepítésükkel nőtt az adóalap / az udvar által megbízhatónak tekintett – katolikus – alattvalók száma).	0–3
	E3 Rögzít egy további népességmozgást (pl. a határok mentén zajló spontán betelepülés, a szerbek betelepítése a Határőrvidékre, a románok betelepülése Erdélybe / vándorlása az Alföld felé), és tesz egy megállapítást az etnikai viszonyok átalakulására vonatkozóan (pl. Magyarország többnemzetiségű állammá vált, a magyarok elvesztették abszolút többségüket a népességen belül, etnikailag kevert területek alakultak ki, az összefüggő magyar nyelvterület határa a Kárpát-medence belső területei felé húzódott).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. Magyarországi holokauszt**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar holokauszt jelenségeiről ír, kitér a különféle módszerekre és a magyar hatóságok szerepére. A válasz bemutatja a zsidóság sorsának alakulását a német megszállás után (pl. gettósítás, deportálások). A vizsgázó az elemzés során feltárja a magyar hatóságok közreműködését a zsidók elleni fellépésben. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényegi megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két dátumot az eseményekhez kapcsolódóan (1944. március 19. a német megszállás kezdete, 1944. október 15. a kiugrási kísérlet, 1945. április a hadiesemények vége Magyarországon).	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli összetevőjét (pl. a hazai zsidók többségét Auschwitzba deportálták).	0–2

Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. megszállás, antiszemitizmus, holokauszt, gettó.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. németbarát, deportálás, koncentrációs tábor, zsidótörvény.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy zsidóellenes intézkedést a forrás alapján (pl. vagyonelevétel, élelemfejadag csökkentése, letartóztatások), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zsidók megélhetését akarták ellehetetleníteni, a zsidóság tartását kívánták megtörni a vezetőik letartóztatásával, a zsidóság ellenállását akarták megakadályozni).	0–3
	F2 Rögzíti a deportálások egy lényegi elemét (pl. a magyar csendőrök kegyetlenül hajtották végre, a foglyokat vagonokba zsúfolták, nem tudták, hova mennek), és megállapítja a magyar állami szervek tevékeny részvételét / felelősségét.	0–3
	F3 Rögzíti a zsidó áldozatok számát, kb. 550-600 ezer fő, és lényegi megállapítást tesz (pl. a vidéki zsidóságot pusztították el nagyobb mértékben, a budapesti zsidóság egy része menekült meg).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma- központú gondolkodás	E1 Rögzíti Magyarország német megszállását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. németbarát kormány került hatalomra, a kormányzó nem mondott le, a Gestapo tevékenykedhetett az országban, a zsidókat gettókba zárták, megindult a deportálásuk a koncentrációs táborokba, Horthy leállította a budapesti zsidóság deportálását).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a deportálások a magyar társadalom jelentősebb tiltakozása nélkül mentek végbe, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zsidótörvények jogi keretet adtak az antiszemitizmusnak, a zsidók alapvető jogait korlátozták, sokan a zsidók vagyont kívánták megszerezni, külföldi diplomaták és magyar magánemberek egy része a zsidók megmentésén fáradozott).	0–3
	E3 Rögzíti a nyilas hatalomátvétel tényét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz a zsidóság sorsára vonatkozóan (pl. a fővárosi zsidókat gettóba zárták, a nemzetközi nyomás ellenére folytatták a deportálásokat, a front közeledése miatt gyalogos halálmeneteket indítottak, sokakat a Dunába lőttek).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, grafikon) lelőhelyei:

8. feladat: www.horrorvds.com, www.jugend1918-45.de, www.dasjuedischehamburg.de, www.sehnsuchtsort.de

12. feladat: <http://www.tarki.hu> Medgyesi Márton: A háztartások viselkedése a válság közben és után

16. feladat: Sebők László: A magyarországi zsidók a számok tükrében. <http://www.rubicon.hu>